

Nr 21.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckta motioner angående vissa ändringar i lagen om ordning och villkor för ändring i kommunal och ecklesiastik indelning m. m.

Konstitutionsutskottet har till behandling i ett sammanhang förehaft dels de likalydande motionerna nr 147 i första kammaren av herr *Gust. Elofsson* och nr 239 i andra kammaren av herr *Mattsson* m. fl., dels de likalydande motionerna nr 66 i första kammaren av herrar *John Gustavson* och *Arrhén* samt nr 119 i andra kammaren av herr *Carlsson* i Bakeröd m. fl., dels ock motionen nr 4 i andra kammaren av herr *Andersson* i Falun.

I motionerna I: 147 och II: 239 yrkas, »att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t begära utredning rörande sådana ändringar i gällande lag av år 1919 om ordning och villkor för ändring i kommunal och ecklesiastik indelning, som betingas av det efter kommunindelningsreformen inträdda läget, och i samband därmed behövliga riktlinjer för kommande indelningspraxis».

I motionerna I: 66 och II: 119 hemställas, »att riksdagen beslutar om skyndsam utredning angående sådan ändring av 'lagen om ordning och villkor för ändring i kommunal och ecklesiastik indelning', att kommunernas självständighet i frågor, som gälla kommuns införlivning med stad hävdas, antingen genom lagbestämmelser om att kommun, vars beslutande organ med minst tre fjärdedelars majoritet fattat beslut mot införlivning med stad, ej kan tvingas till sådan åtgärd eller ock genom andra garantier, som kunna anses lämpliga».

I motionen II: 4 yrkas, »att riksdagen måtte för sin del besluta, att §§ 24, 25 och 29 i lagen om ordning och villkor för ändring i kommunal och ecklesiastik indelning erhålla följande ändrade lydelse:

24 §.

Vill kommun eller medlem av kommun väcka fråga om ändring i kommunal indelning, som berör kommunen, ingive till konungens befallningshavande ansökan i ärendet. Vid ansökan skall fogas den förberedande utredning, som sökanden kan vilja åberopa.

Sådan fråga kan upptagas av konungens befallningshavande, ändå att ansökan som i första stycket sägs ej ingivits.

25 §.

Har fråga om ändring i kommunal indelning blivit väckt, skall genom konungens befallningshavandes försorg utredning verkställas, där skäl därtill äro.

Konungens befallningshavande må, därest ärendets omfattning och beskaffenhet därtill föranleda, uppdraga åt särskild utredningsman att verkställa utredningen.

29 §.

Sedan utredning slutförts, insände konungens befallningshavande handlingarna i ärendet jämte eget utlåtande till kammarkollegium.»

Beträffande motiveringen för de i förevarande motioner framställda yrkandena får utskottet hänvisa till vederbörande motioner.

Över likalydande motionerna I: 147 och II: 239 har utskottet berett styrelserna för svenska stadsförbundet och svenska landskommunernas förbund tillfälle att avgiva yttranden. Dessa äro såsom bilagor (Bil. 1 och 2) fogade till detta utlåtande.

Några lagfästa regler rörande ernående av ändring i den kommunala indelningen funnos icke före 1919 års alltjämt gällande lagstiftning i ämnet. De dittills meddelade besluten om sådan ändring grundade sig på Kungl. Maj:ts i de väsentligaste hänseendena obegränsade förfoganderätt över den kommunala indelningen.

I sitt år 1917 avgivna betänkande med förslag till lagstiftning angående kommunala nybildningar anförde den för utredningen av frågan tillsatta kommittén beträffande förutsättningarna för indelningsändringar inledningsvis, att det gällde att avväga å ena sidan vilka förhållanden ur synpunkten av det allmännas intresse, som kunde och borde motivera en ändring i den bestående indelningen, och å andra sidan vilken vikt och betydelse, som borde tillmätas de av ändringen berörda sakägarnas — främst givetvis kommunernas — ställning till en indelningsändring. Kommittén diskuterade i anslutning härtill frågan om behovet av en bestämmelse av det innehåll, att beslutet om indelningsändring skulle göras beroende av ett formligt medgivande till densamma från intressents sida. Kommittén anförde härom, att kommittén särskilt med hänsyn till den praxis, som genom omständigheternas makt utbildats, funnit sig böra besvara frågan nekande. Den kommunala självständigheten och tryggheten, ävensom de betydande privaträttsliga intressen, som vore i kommunen sammanförda, kunde enligt kommittén väl åberopas till stöd för en kommunal medbestämmanderätt vid så betydande ingrepp som förändringar av kommunens område eller, än mera, kommunens fullständiga upplösning. Men samtidigt måste beaktas, att en dylik medbestämmanderätt kunde fullt upprätthållas endast i jämförelsevis ringa mån. Varje indelningsändring måste bedömas ur synpunkten av det allmännas intresse, och så snart detta intresse vore av mera betydande art, måste den kommunala bestämmanderätten vika och ändringen kunna genomföras även emot kommunens bestående. Denna ståndpunkt uteslöte emellertid enligt kommitténs förmenande icke, att kommunens vilja vid indelningsändringen i överensstämmelse med dittills gällande praxis skulle betraktas såsom en faktor av synnerlig betydelse, till vilken särskild hänsyn borde tagas. Otvivelaktigt borde en bestående kommun vara tryggad mot att dess område mot dess vilja änd-

rades, för såvitt icke ett allmänt intresse förelåge av den vikt, att kommunen borde underordna sig detsamma. I sådant syfte hade kommittén i lagförslaget upptagit ett stadgande av innehåll, att om indelningsändring, som kommun, vilken av densamma berördes, motsatte sig, finge förordnas endast då ändringen funnes vara av betydande allmänt behov påkallad. I vilka fall ett dylikt allmänt behov må anses vara för handen kunde av naturliga skäl icke i lagen med fullständighet angivas. Stadganden i sådan riktning skulle bliva antingen alltför detaljerade och medföra olämpliga begränsningar av Kungl. Maj:ts befogenhet i fråga om den kommunala indelningen, eller också så allmänt och obestämt avfattade, att de i praxis bleve av ringa värde. Kommittén hade emellertid funnit det önskvärt, att de ur allmän synpunkt viktigaste förutsättningarna för en tvångsändring i den kommunala indelningen i lagen exempelvis angäves.

Föredragande departementschefen framhöll i proposition nr 310 till 1919 års riksdag med förslag till lag om ordning och villkor för ändring i kommunal och ecklesiastik indelning m. m., att det vore förenat med betydande svårigheter att finna tillfredsställande regler för det fall att av indelningsändring berörd kommun motsatte sig ändringen. Det beaktande, som enligt dittills följd praxis lämnats kommuns bestridande av indelningsändring berörande dess område, borde i lagstiftningen taga sig uttryck i en effektiv begränsning av rätten att mot kommuns vilja införliva den eller del därav med annan kommun. Utöver vissa av kommittén angivna exempel på indelningsändringar, som måste anses påkallade av betydande allmänt behov, fann departementschefen det fall böra uttryckligen angivas, att en stad behövde utrymme för bostäder eller mark till industriområden e. d. Däremot motsatte sig departementschefen ett av svenska stadsförbundet framfört förslag att de angivna fallen skulle kompletteras med ännu ett, nämligen att det ifrågavarande området »redan är stadsligt bebyggt och i socialt och ekonomiskt hänseende redan utgör en del av staden». Sådana kommuner, som utan någon som helst anmärkning väl skötte sina kommunala uppgifter, borde hava skyddad rätt att fortfarande leva sitt eget kommunala liv intill dess ett verkligt statsintresse krävde ändring. Slutligen ansåg departementschefen det böra uttryckligen angivas, att kommuns motstånd mot ifrågasatt indelningsändring skulle tillmätas betydelse endast i det fall, att ändringen funnes medföra avsevärd olägenhet för kommunen.

Konstitutionsutskottet (utl. nr 29) tillstyrkte Kungl. Maj:ts förslag, och riksdagen antog detsamma. — Reglerna om förutsättningarna för indelningsändringar hava alltsedan lagens tillkomst bibehållits oförändrade.

Av indelningslagens bestämmelser må i nu förevarande sammanhang återgivas följande.

I 2 § i lagen stadgas, att Konungen förordnar om ändring i rikets kommunal indelning. Därvid må kommuns område ökas eller minskas, kommun upplösas, så ock ny kommun bildas.

Förutsättningarna för en indelningsändring angivas i 3 §, som har denna lydelse:

»Kunna genom ändring i kommunal indelning vinnas fördelar för den kommunala förvaltningen eller lättnad eller utjämning i kommunala bördor eller finnes ändringen främja den ekonomiska utvecklingen inom orten eller eljest medföra gagn, må om sådan ändring förordnas.

Motsätter sig kommun, som av ifrågasatt ändring i kommunal indelning beröres, sådan ändring eller villkor, som med densamma förbindes, och skulle ändringen eller villkoret finnas medföra avsevärd olägenhet för kommunen, må därom förordnas endast då ändringen finnes vara av betydande allmänt behov påkallad, såsom

då oregelbundenhet i rikets indelning eller annat förhållande vållar hinder eller olägenhet i allmänna ärendens behandling eller i tillgodoseende av kommunala behov,

eller viss kommunal uppgift av större vikt finnes vara eftersatt, så att avsevärd olägenhet därav uppkommit eller kan väntas uppkomma,

eller samhälles behov av utrymme för bostäder, industri eller annat dylikt ändamål icke kan inom samhällets område i erforderlig mån tillgoses, eller bestående indelning lägger hinder i vägen för den ekonomiska utvecklingen inom orten,

samt ändring i kommunal indelning prövas nödig för att undanröja eller avsevärt minska sålunda förefintligt missförhållande.»

Beträffande själva utredningsförfarandet gäller enligt 24 § att kommun eller medlem av kommun, som vill väcka fråga om ändring i kommunal indelning berörande kommunen, skall ingiva ansökning härom till kammarkollegium. Sådan fråga kan ock väckas av kammarkollegium eller länsstyrelsen. Utredning i frågan skall verkställas, där skäl härtill finnas. Finner kammarkollegium, att utredningen bör verkställas under dess eget inseende, uppdrager kollegium åt särskild utredningsman att verkställa utredningen. I annat fall skall kollegium överlämna åt länsstyrelsen att besörja utredningen, och äger länsstyrelsen att till sitt biträde förordna utredningsman (25 §). Har utredning, som verkställts genom länsstyrelsen, slutförts eller har därvid förekommit anledning, att åt utredningen bör givas väsentligen annan eller större omfattning än som i det åt utredningsmannen givna förordnandet varit avsett eller yppas hinder mot ifrågasatt ändring eller annan omständighet, som skulle göra fortsatt utredning onyttig, skall länsstyrelsen insända handlingarna i ärendet jämte eget utlåtande till kollegium. I ärende, som utretts under kollegiets inseende, skall länsstyrelsens utlåtande infordras (29 §). I ärende angående ändring i kommunal indelning, som hänskjutes till Konungens avgörande, skall kollegium avgiva utlåtande (30 §). Finner Konungen skäligt anbefalla utredning angående ändring i kommunal indelning, förordnar Konungen om utredningen på sätt finnes lämpligt (31 §).

Enligt 1 § lagen den 21 juni 1946 rörande ny indelning av riket i borgerliga kommuner, vilken lag trädde i kraft den 1 juli 1946 och gäller intill utgången av år 1951, skall en allmän översyn av kommunindelningen äga rum för att möjliggöra genomförandet av en med hänsyn till de kommunala förvaltningsuppgifternas omfattning och beskaffenhet samt förhållandena i

övrigt lämplig indelning av riket i borgerliga kommuner. Vid indelningsändring i anledning av översynen må, när förhållandena därtill föranleda, kommuner sammanläggas utan hinder av vad eljest är stadgat om villkor för ändring i kommunal indelning.

Kommunindelningskommittén anförde i sitt den 26 september 1945 avgivna betänkande med förslag till riktlinjer för en revision av rikets indelning i borgerliga primärkommuner (s. 229), att de kommunala förvaltningsenheternas lämplighet borde bedömas icke endast med hänsyn till den kommunala verksamhetens nuvarande omfattning och syften. Man syntes jämväl — för att undvika ett alltför snart behov av en ny indelningsreform — böra se till att de nybildade kommunerna ägde förutsättningar att även för framtiden fylla de krav, som kunde komma att ställas på dem. Kommittén framhöll därjämte bl. a. följande synpunkter:

Om man ville skapa förutsättningar för en effektiv kommunalförvaltning, gällde det enligt kommitténs mening icke endast att genom sammanslagning av småkommuner åstadkomma tillräckligt stora och bärkraftiga kommuner. Det gällde även att förhindra, att landskommuner onödigtvis försvagades genom att folkrika och ekonomiskt mera bärkraftiga delar inkorporerades med städer och köpingar eller utbrötes till särskilda köpings- eller stadskommuner. Kommittén framhöll vidare, att man vid nyindelningen borde ta en viss hänsyn till städernas och köpingarnas behov av utvecklingsmöjligheter. Där behov av inkorporering för sådant ändamål föreläge, borde man se till, att de angränsande nybildade kommunerna gjordes så stora och bärkraftiga, att de kunde tåla den minskning i folkmängd och skattekraft, som den oundgängliga inkorporeringen kunde beräknas medföra. Inkorporering skedde emellertid icke alltid för att tillgodose städernas och köpingarnas behov av utvecklingsmöjligheter. Lika ofta, om icke ännu oftare, skedde inkorporering för att skapa förutsättningar för en effektiv reglering av tätbebyggelsen i städernas och köpingarnas förorter. Ett effektivt ordnande av förorternas speciella förhållanden vore för närvarande i regel icke möjligt i landskommunernas egen regi. Ofta vore landskommunernas resurser alltför svaga för självständiga initiativ i sådant syfte. Lagstiftningen förutsatte för övrigt, att ordnings-, byggnads-, hälsovårds- och brandväsendet inom orter med större sammanträngd befolkning skulle regleras enligt samma författningsbestämmelser, som gällde för städer och köpingar, de s. k. stadsstadgorna. Inkorporering vore därför en nära till hands liggande utväg för reglering av sådana tätortsbildningar, som gränsade till stad eller köping. Stympning av landskommunerna borde emellertid undvikas med hänsyn till vikten av att de kommunala förvaltningsenheterna icke försvagades. Om stad nödgades inkorporera kringliggande landskommuner i deras helhet, finge staden snart inom sina gränser vidsträckt områden av ren landsbygdskaraktär. På grund av sin glesa befolkning bleve sådana områden svagt representerade i stadsfullmäktige och finge därför svårt att göra sina intressen gällande.

Sedan Kungl. Maj:t genom proposition nr 236 förelagt 1946 års riksdag det av riksdagen sedermera antagna förslaget till lag rörande ny indelning av riket i borgerliga kommuner, anförde konstitutionsutskottet (utl. nr 19), i anslutning till väckta motioner bl. a., att nödig hänsyn vid den nya indelnings genomförande borde tagas till förefintligheten av en utpräglad

folkmening, vilket även klargjorts genom uttalanden av kommittén och föredragande departementschefen. Utskottet ansåge det självklart, att en dylik hänsyn toges så långt detta vore förenligt med reformens huvudsyfte och i de enskilda fallen en lämplig indelning kunde åstadkommas. Införandet av vetorätt för kommunerna gentemot indelningsförslag vore däremot enligt utskottets mening icke förenligt med förslaget karaktär av allmän reglering.

I likalydande motionerna I: 220 och II: 266 till 1947 års riksdag hemställdes, att riksdagen ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala, att sammanläggning av rena landsbygdsområden med stad eller köping endast måtte företagas, då särskilt tvingande skäl därtill föranledde. Till stöd för det framställda yrkandet anförde motionärerna bl. a., att olägenheterna av att städer i stor omfattning inkorporerade landsbygdskommuner vore av flera slag. Det kommunala intresset i den inkorporerade kommunen försvagades i hög grad. Införlivning av landskommun med stad brukade motiveras dels med att staden skulle ordna vatten och avlopp i tätbebyggd del av intilliggande kommun och dels med att den kommunala standarden kunde höjas i den inkorporerade kommunen. Det vore emellertid enligt motionärernas mening tydligt, att sammanläggningar med stad icke i och för sig innebure, att landsbygdens folk bleve delaktiga av samma förmåner som invånarna i stadens mera tätbebyggda delar. Därtill komme, att landskommunernas möjligheter att förbättra den samhällliga standarden genom utformningen av statliga bidrag till kommunala uppgifter och genom utbyggnaden av socialförsäkringen i hög grad förstärkts under de senaste åren. Frågan om ordnandet av vatten och avlopp hade även kommit i ett annat läge på grund av numera utgående statsbidrag. Den nya byggnadslagstiftningen öppnade möjligheter för landskommun att — där så finnes påkallat — utan municipalsamhällsbildning administrera stadsplan för inom densamma belägen tätort. Vidare vore därjämte de i samma lagstiftning förekommande planinstituterna ägnade att möjliggöra en förbättrad samhällsplanering på landsbygden och ytterligare minska behovet av en inkorporering av s. k. bebyggelsekörtlar med intilliggande städer. Någon ändring av gällande indelningslag av år 1919 vore icke påkallad, utan vad som krävdes vore en ändring i lagens tillämpning.

Motionen I: 220 hänvisades till första kammarens första tillfälliga utskott och motionen II: 266 till andra kammarens tredje tillfälliga utskott. Utskotten läto inhämta utlåtanden från vissa myndigheter, varjämte svenska stadsförbundet och svenska landskommunernas förbund lämnades tillfälle att avgiva yttranden över motionerna. Första kammarens första tillfälliga utskott hemställde i utlåtande nr 10, att motionen icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda. Utskottet anförde bl. a., att man hade anledning att vänta att i och med genomförandet av 1946 års kommunindelingsreform en minskad frekvens av inkorporeringar av den karaktär, som påkallat motionärernas uppmärksamhet, kunde motses. — Andra kamma-

rens tredje tillfälliga utskott (utl. nr 12) avstyrkte jämväl den till utskottet hänvisade motionen men delade motionärens uppfattning att största möjliga hänsyn borde visas landskommunernas berättigade intressen. Utskottet erinrade om att föredragande departementschefen i 1946 års proposition om kommunindelningenslagen förklarat sig dela de betänkligheter, som i vissa yttranden över kommunindelningkommitténs betänkande framförts beträffande lämpligheten av att hela landskommuner lades till angränsande städer och köpingar. Dylika sammanläggningar borde enligt departementschefen genomföras endast om alldeles särskilt starka skäl därtill vore för handen. — Vardera kammaren lämnade utan åtgärd den inom densamma väckta motionen i ämnet.

I motionerna I: 147 och II: 239 samt I: 66 och II: 119 kritiseras bestämmelserna i 1919 års indelningslag om förutsättningarna för ändring i kommunal indelning samt praxis vid tillämpningen av dessa stadganden. I avslutning till kritiken framställas yrkanden om översyn av gällande regler i ämnet.

Med anledning härav får utskottet till en början framhålla, att lagbestämmelserna om förutsättningarna för indelningsändringar enligt sakens natur måste vara synnerligen allmänt avfattade. Sålunda kunna de bland annat omöjliga, såsom i motionerna I: 66 och II: 119 ifrågasatts, givas en sådan utformning, att kommunerna tillerkännas något slags vetorätt mot indelningsändringar. Tanken på en dylik vetorätt avvisades också principiellt redan i motiven till gällande indelningslag. Härvid betonades, att varje indelningsändring måste bedömas ur synpunkten av det allmännas intresse och att därför, så snart detta vore av mera betydande art, den kommunala bestämmanderätten måste vika och ändringen kunna genomföras även mot kommuns bestridande. Dessa synpunkter äro alltjämt bärande.

Av det nyss anförda framgår vidare, att den beslutande statsmyndigheten, då fråga uppstår om indelningsändringar, ofta står inför en mycket grannliga uppgift, som svårligen kan fullgöras utan att beslutet utsättes för kritik från direkt intresserad parts sida. Framhållas må i detta sammanhang, att beslut om inkorporering av landskommun med stad ej sällan sker mot stadens bestridande. De förevarande motionerna taga sikte på den kritik, som från landskommunernas sida riktats mot beslut i indelningsärenden, i synnerhet i fråga om följderna för landskommunerna av att tätbebyggda områden inom desamma införlivas med stad eller köping. Vid bedömandet härav måste emellertid beaktas den under senare årtionden i alltmera ökad takt fortgående inflyttningen till städer och stadsliknande samhällen samt uppkomsten av tätorter i dessas ytterområden. Denna utveckling utgör bakgrunden till ett flertal ur skilda intressesynpunkter kritiserade indelningsändringar.

Under senare tid ha statsmakterna likväl fattat vissa beslut, som kunna förväntas komma att påverka praxis i indelningsärenden i av motionärerna åsyftad riktning. Sålunda komma statsbidragen till vatten- och avlopps-

ledningarna på landsbygden att avsevärt öka landsbygdens möjligheter att förbättra den samhälleliga standarden icke minst inom tätorterna. Vidare föreligger en tendens till skärpning av landskommunernas skyldigheter att å tätorterna tillämpa de s. k. stadsstadgornas bestämmelser. Dessa omständigheter ge enligt utskottets uppfattning anledning till antagande, att spørgmålet om tätorternas införlivande med intilliggande städer eller köpingar framdeles i många fall kommer att få minskad aktualitet. Till en sådan utveckling torde även bidra skapandet av större och mera bärkraftiga kommuner som följd av den nyligen beslutade kommunindelingsreformen. Utskottet finner för den skull det nuvarande övergångsskedet föga lämpat för en allmän översyn av bestämmelserna om förutsättningarna för indelningsändringar.

Vad till sist beträffar det i motionen II: 4 framförda förslaget om att utredning i indelningsärenden undantagslöst skall verkställas av vederbörande länsstyrelse, anser sig utskottet sakna anledning att nu tillstyrka det samma. Framhållas må att gällande lagbestämmelser i ämnet äro tillräckligt smidigt utformade för att i praxis möjliggöra en lämplig fördelning av utredningsuppgifterna mellan kammarkollegiet och länsstyrelserna; dessa senare skola dessutom alltid erhålla tillfälle yttra sig över en av kollegiet verkställd utredning.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att

- 1) motionerna I: 147 och II: 239,
  - 2) motionerna I: 66 och II: 119 samt
  - 3) motionen II: 4
- icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 23 april 1948.

På konstitutionsutskottets vägnar:

HARALD HALLÉN.

Närvarande vid behandlingen av motionerna I: 147 och II: 239:

från första kammaren: herrar Gottfrid Karlsson, Karl August Johanson, Elmgren*, Björck, Lindén, Gustavson, Sandberg, Damström*, Wahlund* och Lundgren*; samt

från andra kammaren: herrar Hallén, Pettersson i Norregård, Nilsson i Göteborg, Nolin*, Norén, Kyling*, Håstad, Jonsson i Haverö*, Larsson i Julita och Larsson i Stockholm*.

Närvarande vid behandlingen av motionerna I: 66 och II: 119:

från första kammaren: herrar Gottfrid Karlsson, Karl August Johanson, Elmgren*, Björck, Gustavson, Sandberg, Thun, Damström*, Wahlund* och Lundgren*; samt

från a n d r a kammaren: herrar Hallén, Pettersson i Norregård, Nilsson i Göteborg, Nolin*, Norén, Kyling*, Håstad, Jonsson i Haverö*, Larsson i Julita och Larsson i Stockholm*.

Närvarande vid behandlingen av motionen II: 4:

från f ö r s t a kammaren: herrar Gottfrid Karlsson, Karl August Johanson, Elmgren*, Björck, Gustavson, Sandberg, Thun, Damström* och Lundgren*; samt

från a n d r a kammaren: herrar Hallén, Pettersson i Norregård, Nilsson i Göteborg, Nolin*, Norén, Kyling*, Håstad, Jonsson i Haverö*, Larsson i Julita och Larsson i Stockholm*.

---

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservationer:

I) av herrar *Björck, Lindén, Gustavson, Wahlund, Pettersson* i Norregård, *Nolin, Kyling* och *Larsson* i Julita, vilka yrkat bifall till likalydande motionerna I: 147 och II: 239.

II) av herrar *Björck, Gustavson, Wahlund, Nolin* och *Kyling*, vilka yrkat bifall till likalydande motionerna I: 66 och II: 119.

III) av herrar *Björck, Gustavson* och *Nolin*, vilka yrkat bifall till motionen II: 4.

Till riksdagens konstitutionsutskott.

I anledning av konstitutionsutskottets hemställan, att svenska stadsförbundets styrelse ville avgiva yttrande över de inom riksdagen väckta, likalydande *motionerna I: 147 och II: 239*, får styrelsen anföra följande.

I motionerna hemställas om »utredning rörande sådana ändringar i gällande lag av år 1919 om ordning och villkor för ändring i kommunal och ekklesiastik indelning som betingas — om efter kommunindelningsreformen inträdda läget och i samband därmed behövligen riktlinjer för kommande indelningspraxis». Den motivering, som förebragts för denna hemställan, utgöres till stora delar av en stundom mycket från kritik mot nämnda lag och framför allt mot dess tillämpning, en kritik som emellertid endast i mindre mån synes ha någon direkt anknytning till den i motionernas hemställan omnämnda indelningsreformen. Det mesta av kritiken är nämligen av sådan innebörd, att detsamma — om över huvud taget giltigt — borde vara lika tillämpligt på indelningspolitiken oberoende av denna reform. Med hänsyn till den avfattning motionernas hemställan fått i detta avseende torde man dock böra förutsätta, att det framför allt är mot bakgrunden av riktlinjerna för den aktuella engångsrevisionen av den primärkommunala indelningen, som man enligt motionärernas mening bör se yrkandet på utredning om ändringar i 1919 års lag och i indelningspraxis. Styrelsen vill därför först något beröra motionärernas uttalanden om innebörden av denna indelningsrevision och dess konsekvenser med avseende å »ordinarie indelningspraxis».

Härvidlag anföres i motionerna, att 1946 års kommunala indelningsreform bl. a. har till syfte att genom en radikal förändring i landsbygdens kommunindelning för en avsevärd tid framåt göra kommunindelningen oberoende av den fortgående folkströmmen till städerna. Styrelsen är icke alldeles säker på vad motionärerna velat ha sagt härmed. I allt fall torde dock meningen icke kunna vara att man hoppats genom den ifrågavarande engångsrevisionen bli för lång tid framåt alldeles befriad från frågor om ändringar i den kommunala indelningen på grund av tätortsbildning. Snarast synes man få antaga, att motionärerna med detta uttalande om syftet med indelningsreformen velat erinra, att man i riktlinjerna för densamma framhållit angelägenheten av att vid reformens genomförande beakta städernas inkorporeringsbehov t. o. m. på längre sikt än som eljest kan anses befogat. I den mån så sker, kan man givetvis påräkna en minskning av antalet inkorporeringsärenden under tiden därefter. Men i betraktande av motionärernas allmänna inställning till inkorporeringsfrågorna, såsom den kommit till synes i motiveringens fortsättning, bör det då också uppmärksammas att riktlinjerna för indelningsreformen på denna punkt icke givit uttryck åt något sådant underkännande av den hittillsvarande indelningspolitiken, som motionärernas kritik innebär. Dessutom är att märka, att samma riktlinjer däremot också innefattat, att man vid indelningsreformens genomförade bör söka skapa särskilt stora och bärkraftiga landskommuner i städernas närhet — för att framdeles yppade inkorporeringsbehov för städerna skola kunna tillgodoses utan alltför kännbara förluster för dessa landskommuner.

Motionärerna åberopa emellertid även på annat sätt 1946 års indelningsreform såsom utgångspunkt för sin kritik mot den hittillsvarande indelningspolitiken. De framhålla, att skatteunderlaget och invånarantalet i efter en indelningsändring kvarblivande kommunenheter endast tillmätas underordnad betydelse enligt 1919 års lag men däremot blivit ledstjärnor för 1946 års reform. Det starka understrykandet vid denna reform av skatteunderlagets och invånarantalets betydelse för en rationell kommunbildning bör enligt motionärernas mening beaktas även i den ordinarie indelningspolitiken. De uttala också, att det bör vara frågeställningen, var det »omstridda» området skatteunderlag bäst behövs, som skall bestämma utgången i inkorporeringsärendena.

Även styrelsen anser självfallet att skatteunderlagets och invånarantalets betydelse för en rationell kommunbildning måste beaktas vid avgörandena i dessa ärenden. Men styrelsen kan icke finna, att indelningspolitiken hittills principiellt intagit någon annan position. Tvärtom har det varit en genomgående regel i denna politik att i varje särskilt indelningsärende ställa frågan, om en föreslagen minskning av en kommun kunnat anses försvarlig med hänsyn till den återstående delens storlek och bärkraft. En annan sak är, att man därvid icke bedömt behovet av skatteunderlag och invånarantal efter de normer som nu angivits för den allmänna indelningsrevisionen. Sedan dessa normer uppställts, torde det emellertid icke kunna råda delade meningar därom, att desamma också skola iakttagas vid framdeles uppkommande frågor om indelningsändringar.

Men härmed är givetvis icke sagt, att inkorporeringsfrågorna böra eller ens kunna avgöras uteslutande ur synpunkten, var det till inkorporering ifrågasatta områdets skatteunderlag bäst behövs. Icke ens vid den pågående allmänna indelningsrevisionen torde avgörandena om de nuvarande småkommunernas gruppering till större enheter bli träffade enbart ur denna synpunkt. Hur beklagligt det i och för sig än må vara, så torde man alltid få räkna med att den kommunala indelningen av många andra skäl långt ifrån kan bli idealisk med avseende å tillgången på skatteunderlag i de olika enheterna. Och dessa andra skäl kunna icke heller lämnas ur räkningen vid prövningen av inkorporeringsfrågor.

De mera preciserade erinringar, som i motionerna framställas mot 1919 års indelningslag och dennas tillämpning, hänföra sig visserligen till särskilda spörsmål inom inkorporeringspolitiken. Men de utmytna alla påtagligt i en och samma slutsats, nämligen att städerna tillåtits otillbörligt utvidga sig på landskommunernas bekostnad. Lika påtagligt är det motionärernas mening, att detta icke skett blott i enstaka fall utan att här förefinnes en felaktig allmän inriktning av inkorporeringspolitiken. Uppenbart är också att de resonemang, som härvid föras, vila på en helt annan grundsyn beträffande behovet av kommunindelningens anpassning efter inträffande faktiska förändringar än den som hittills ytterst varit bestämmande i frågor av förevarande slag.

Särskilt påfallande är att dessa resonemang i motionerna nästan genomgående bortse från de strukturala skiljaktigheter olika områden emellan, som föranlett, att den primärkommunala indelningen kommit att uppbyggas med olika slag av enheter: städer, köpingar och (egentliga) landskommuner. Kritiken tar med andra ord ingen hänsyn — utom på en punkt varom mera nedan — till det förhållandet, att stad och landskommun från begynnelsen representera och allttjämt äro avsedda att vara enheter med skilda näringspolitiska förhållanden och därav betingade olikheter i fråga om bebyggelse och allt vad därmed har sammanhang samt att just på grund härav olika lagstiftning i åtskilliga hänseenden gäller för stad och lands-

kommun. Sålunda har detta förhållande alldeles lämnats åsido, när motionärerna uppehållit sig vid indelningslagens stadgande om »fördelar för den ekonomiska utvecklingen i orten» såsom inkorporeringsskäl och funnit det oegentligt, att detta stadgande kommit att regelmässigt betyda ett tillgodo-seende av städerna s utvecklingsbehov. Betecknande är redan det därvid gjorda påpekandet, att industrier ofta med avsikt sökt sig till landsbygden för att under friare former kunna driva sin verksamhet. Påpekandet framföres såsom ett argument mot införlivning med stad av det område, dit en industri av sådant skäl sökt sin tillflykt, och någon tanke ägnas tydligen icke åt att de »friare formerna» till äventyrs ej äro avsedda för den ifrå-gavarande industriella verksamheten eller den därav betingade bebyggelsen, och att inkorporeringen sålunda kan vara motiverad för att få erforderlig reglering till stånd. Lika litet synes man vilja fästa något avseende vid att den industriella verksamheten kanske valt sin förläggning visserligen utanför stadsgränsen för att kunna utnyttja de åsyftade friare formerna men dock i stadens omedelbara närhet därför att den i allt fall varit beroende av särskilda resurser av olika slag, som funnits att tillgå i staden.

Motionärerna tala i detta sammanhang också — tydligen med stor ringaktning — om föreställningar, att städerna skulle vara »dömda» till ständig progress, landsbygden åter till regress. Självfallet får det medges, att avgörandena icke böra grundas på några evighetsprognoser. Men det är väl dock ett faktum, att man sedan länge och ej minst i vår tid kan i hög grad tala om progress för sådana näringar och yrken och sådana bebyggelseformer, som främst lokaliserats till städerna, och däremot om regress — relativt sett — för den verksamhet som av gammalt karakteriserat landsbygden. En ytterligare utveckling av vårt lands ekonomiska liv efter samma linjer torde också allmänt anses vara en förutsättning för fortsatt välståndsökning. Det borde därför icke heller vara så svårt att förstå, att »den ekonomiska utvecklingen i orten», när det gäller en stad och dess närmaste omgivningar, så gott som alltid varit och fortfarande kan antagas bli liktydigt med stadens utveckling.

Även påståendet, att inkorporeringsavgörandena ofta skulle bestämmas av förutfattade meningar om stadsförvaltningens allmänna överlägsenhet över den landskommunala förvaltningen torde återgå på ett förbiseende av skiljaktigheter — här givetvis i förvaltningsorganisatoriskt hänseende — som föranletts av de strukturala olikheterna mellan stad och landskommun. Motionärerna synas här ha åsyftat förutfattade meningar om allmän överlägsenhet hos stadsförvaltningen beträffande fullgörandet av förvaltningsuppgifter, för vilka landskommunerna ha en motsvarande organisatorisk utrustning. Styrelsen betvivlar att verkligen några förutfattade meningar av sådan innebörd influerat på inkorporeringsavgörandena. Däremot torde man vid dessa avgöranden ofta ha kunnat med fog åberopa en överlägsenhet i annan mening hos stadsförvaltningarna, nämligen i så måtto att dessa men icke resp. landskommuners förvaltningar innefattat organ med speciella kvalifikationer för lösandet av de typiskt stadsmässiga uppgifter, som merendels förelegat inom de områden, vilka föreslagits till inkorporering.

Icke heller bör det i detta sammanhang förbises, att det ifrågavarande området i sådana fall som sist nämnts ofta varit av så relativt ringa storlek, att landskommunens utrustning med den därför erforderliga särskilda förvaltningsorganisationen skulle ha varit i och för sig orimlig. När 1919 års lag räknar med att man genom inkorporering kan vinna fördelar för den kommunala förvaltningen, är det givetvis bl. a. dylika situationer som åsyftas. Och styrelsen kan för sin del endast finna det fullt naturligt, att

ändringar i den kommunala indelningen visat sig befogade just ur sådana förvaltningsorganisatoriska synpunkter.

Vad motionernas motivering i övrigt innehåller är delvis så allmänt eller dunkelt uttryckt att styrelsen måste tveka att ingå på någon diskussion därom. På ett par punkter synas dock några påpekanden böra tilläggas.

Bl. a. har utan närmare förklaring antytts, att de s. k. stadsstadgornas hittillsvarande innehåll varit en bidragande orsak till en olämplig inriktning av indelningspraxis. Ehuru styrelsen måste lämna öppet vad som därmed avses, torde dock böra erinras att kommunindelingskommittén ju ifrågasatt en principiell omläggning av nämnda författningsreglering tillsammans med andra åtgärder för att reglera det landskommunala ansvaret för tätortsangelägenheter. Från styrelsens sida har visserligen framförts starka betänkligheter mot kommitténs förslag i denna del. Men det torde kunna förutsättas att detsamma blir föremål för ytterligare överväganden i samband med den väntade fortsatta behandlingen av frågan om revision av lagstiftningen om municipalsamhällen. Det bör därför tillfogas, att styrelsen nyligen i yttrande över förslag av kommunallagskommittén om vissa lagändringar med anledning av kommunindelningsreformen med skärpa framhållit angelägenheten av att denna fråga om municipallagstiftningen skyndsammast företages till slutlig behandling.

Mera utförligt ha motionärerna uppehållit sig vid den i inkorporeringspraxis på senare tid allt starkare framträdande tendensen att med städer och köpingar sammanlägga rena landsbygdsområden av stor omfattning. Påfallande är, att motionärerna finna denna tendens betänklig bl. a. därför att den är ägnad att utsudda »de hävdvunna skillnaderna mellan stads-samhällen och landskommuner». Även från stadsförbundets sida har i många sammanhang givits uttryck åt stark betänksamhet mot denna tendens, och det ytterst av samma skäl. Men i anslutning till vad ovan anförts, kan styrelsen i detta sammanhang icke underlåta att framhålla, att en fortgående utvidgning av stadssamhälle-ns områden — ehuru väl med naturliga begränsningar — är lika befogad av samma skäl. Om man lägger hinder i vägen för en sådan utvidgning, där den betingas av samhällenas faktiska utveckling, och i stället låter denna utveckling få försiggå, så gott sig göra låter, inom angränsande landskommuners gränser, kommer man givetvis också att bidra till ett utsuddande av de hävdvunna skillnaderna mellan stadssamhällen och landskommuner.

Beträffande sist berörda förhållande — att inkorporeringspolitiken framför allt måste ses mot bakgrunden av den faktiska utvecklingen av den samhällsbildning varje stadskommun innefattar — vill styrelsen slutligen ytterligare understryka en synpunkt, som motionärerna icke alls synas ha ägnat någon uppmärksamhet men som styrelsen däremot anser vara den allra viktigaste vid inkorporeringsfrågornas bedömande. När ett stadssamhälles utveckling tenderar till att sträcka sig ut över de för detsamma en gång bestämda kommungränserna eller kanske redan börjat göra detta, kan det icke vara likgiltigt, om den fortsatta utvecklingen får försiggå inom en enda eller två eller flera kommunala enheter. Vad frågan här gäller är, om allt det planläggningsarbete i olika hänseenden, som sammanhänger med tillväxten av en stads tätbebyggelse, och genomförandet av de samhällseliga uppgifterna inom de nya områden, som denna tätbebyggelse successivt når ut över, lika väl kan effektueras utan att dessa områden få kommunal samhörighet med det förutvarande stadsområdet. Man har svårt att tro, att någon vill på allvar påstå att så kan ske. Förbindelseleder och ledningsnät likaväl som andra kollektiva anordningar av olika slag för de nytillkommande bebyggelseområdena behöva givetvis planeras och utföras i

anslutning till motsvarande anordningar för den redan förefintliga tätort, varifrån bebyggelsen sprider sig ut över nya arealer. För att få alla dessa samhällsuppgifter ändamålsenligt lösta, när bebyggelsen fortskrider över stadens en gång givna gränser, behövs något utöver vad som kan stå till buds med en oförändrad kommunal indelning. Uppgifterna måste lösas i intimt samband med vad som redan utträttats och vad som återstår att göra för den förut existerande tätbebyggelsen och härför erfordras enhetligt kommunalt ansvar och enhetlig handläggning. Mer än någonsin är det anledning att nu hålla detta i minnet, när man i princip gått in för att säkerställa ändamålsenlig utveckling av tätbebyggelsen genom att ställa den därför erforderliga markdispositionen under kommunal ledning. Man måste för den skull alltfört räkna med ett betydande inkorporeringsbehov för städerna.

På grund av det anförda kan styrelsen endast i ringa mån ansluta sig till den kritik mot den hittillsvarande indelningspolitiken, som motionärerna framfört, och styrelsen kan icke alls omfatta den grundsyn, som kommer till synes i denna kritik. Det kan visserligen medges, att 1919 års kommunala indelningslag icke i allo numera är tillfredställande och att en översyn av densamma därför kan ifrågasättas, eventuellt i anslutning till de utredningsuppdrag som anförtrotts kommunallagskommittén. Möjligt är också att den pågående indelningsrevisionen kan ge ytterligare anledning till en sådan översyn, ehuru själva riktlinjerna för denna revision icke tyda på att så blir fallet. Men styrelsen måste bestämt avstyrka att en utredning i hithörande spörsmål begäres från motionärernas utgångspunkter och med den inriktning som de åsyfta.

Stockholm den 15 mars 1948.

Svenska stadsförbundets styrelse

ZETH HÖGLUND

Sixten Humble

Bil. 2.

Till riksdagens konstitutionsutskott.

Genom remiss den 17 februari 1948 har Svenska landskommunernas förbund beretts tillfälle att avgiva utlåtande över de inom riksdagen väckta likalydande motionerna I: 147 av herr Elofsson samt II: 239 av herr Mattsson med flera angående vissa ändringar i lagen om ordning och villkor för ändring i kommunal och ecklesiastik indelning m. m. Med anledning härav får styrelsen vördsamt anföra följande.

I förevarande motioner göres en allmän hänvisning till det utlåtande styrelsen för Svenska landskommunernas förbund på sin tid avgav över olika vid 1947 års riksdag till 2:a kammarens tredje tillfälliga utskott remitterade motioner. I väsentliga stycken upprepas också de tankegångar, åt vilka styrelsen då gav uttryck och som styrelsen allttjämt omfattar. Styrelsen vill emellertid påpeka att styrelsen jämväl i ett senare avgivet utlåtande över 1944 års kommittés för kommunal samverkan betänkande med förslag till lag om regionkommuner m. m. ytterligare belyst ämnet ur landskommunala synpunkter. Sagda utlåtande är intaget i häfte 12, s. 551 o. f. i Landskommunernas tidskrift årgång 1947, vilket häfte bilägges. Utöver vad styrelsen vid förutberörda tillfällen yttrat önskar styrelsen framhålla följande.

Enligt styrelsens mening föreligger av skäl som anges i styrelsens nyssnämnda utlåtanden samt förevarande motioner ett behov av överarbetning av 1919 års lag om ordning och villkor för ändring i kommunal och ecklesiastik indelning. Helst böra också allmänna riktlinjer för kommande indelningspraxis uppdragas. I kommunindelningsskommitténs betänkande framhålles visserligen att genom kommunindelningsreformen landskommunerna regelmässigt komma att erhålla så stora områden, så höga invånarantal och så goda skatteunderlag, att de i framtiden lättare än nu skola kunna uthärda de förluster, som inkorporeringar med städer föra med sig. Även om dessa uttalanden innehålla en kärna av sanning utgör det läge, som inträder efter kommunindelningsreformen, icke på längre sikt någon garanti för att landskommunerna få behålla erforderliga förutsättningar för sin verksamhet om den nuvarande indelningspolitiken får fortsätta. Vanligen förhåller det sig nämligen så att de områden, som beröras av inkorporeringar och köpingsutbrytningar tillhöra de skattekräftigaste och folkrikaste delarna av landskommunerna. Resultatet av indelningsändringen blir då att invånarantal och skatteunderlag i exkorporeringskommuner bli lägre än som förutsatts vara erforderligt vid kommunindelningsreformen. Såsom styrelsen i sitt yttrande över regionkommunförslaget understrukit är det därför synnerligen angeläget att inkorporeringarna i framtiden begränsas till det för stadssamhällena omedelbart och för den närmaste framtiden erforderliga, och att diskonteringar av på längre sikt alltid obestämbara »stadsutvecklingar» undvikas. Den tendens att i fråga om de högre planinstituterna begränsa deras tillämpning till vad som är absolut nödvändigt, som gjort sig gällande vid utarbelandet av den nya byggnadslagstiftningen, bör alltså enligt styrelsens mening reflekteras i inkorporeringspolitiken.

Men översynen av gällande inkorporeringslagstiftning och och inkorporeringspraxis bör icke stanna vid detta. Enligt styrelsens mening är det nöd-

vändigt att hela problemet grundligt och förutsättningslöst omprövas. Nuvarande indelningspraxis har lett till en rad för ett tidigare betraktelsesätt främmande stads- och köpingsbildningar, där det urbaniserade området i själva verket blott utgör en mindre del av kommunterritoriet. För köpingarnas del kan man, såsom också styrelsen tidigare framhållit, acceptera denna utveckling i sådana fall, då syftet med köpingsbildningen av hel landskommun varit att bereda en fortsättning åt ett redan existerande fruktbarande kommunalt samarbete mellan landsbygds- och tätortsinvånare inom den gamla kommunens ram. Ofta nog förhåller det sig nämligen så att centralorten, ehuru den nått en relativt hög utveckling, ännu icke kan betraktas såsom »stadsmogen». Det kan då vara rationellt att uppskjuta tidpunkten för »stadsområdets» utbrytning ännu någon tid. Sammanlägger man däremot en redan färdigbildad stad med vidsträckt landsbygd innebär detta regelmässigt något, som varken staden eller landsbygden på längre sikt blir betjänt av. Skälen varför indelningsändringar av sistnämnt slag böra undvikas ha såväl av motionärerna och styrelsen som också av kommunindelingskommittén och de sakkunniga som handhaft spørsmålet om regionkommuneproblemet utförligt utvecklats. De fall där stadsbildningar, där vidsträckt landsbygd ingår vid sidan av utpräglad stadsbygd, te sig rationella, äro i själva verket ytterst sällsynta.

Såsom motivering för stadsbildningar av sistnämnt slag har stundom åberopats att ett samtidigt tillgodoseende av stadssamhällets utrymmesbehov och önskemålet om återstående landsbygdsdelars kvarstannande under landskommunal administration icke varit möjligt på grund av att kringliggande landskommuner rest motstånd mot restdelarnas förening med dem och att detta motstånd icke med nu gällande indelningslagstiftning kunnat övervinnas. Med nu gällande indelningslagstiftning anses vidare det förhållandet att ett område beviljats stads- eller köpingsrättigheter utesluta att hela området eller delar av detsamma genom indelningsändring tillføres landskommun eller annan stad eller köping. Otivelaktigt ha dessa omständigheter stundom verkat förryckande på indelningsfrågornas uppläggning och avgörande. Vad som här förekommit synes aktualisera frågan huruvida en kommunal vetorätt mot indelningsändring bör bibehållas ens i den uttunnade form, som den erhållit i 1919 års lagstiftning, eller om sagda vetorätt bör ges ett annat innehåll än nu. Med den innebörd som i nuvarande indelningspraxis givits å ena sidan åt de vetobrytande kvalificerade förutsättningarna för indelningsändring och å den andra åt uttrycket »avsevärd olägenhet» har i själva verket det skydd, som åsyftats med vetoregelns uppställande, i hög grad underminerats. Styrelsen utgår visserligen från att den kommunala opinionen även i framtiden bör tillmätas en mycket stor och stundom avgörande betydelse för indelningsfrågorna. På grund av erfarenheterna från nuvarande indelningspraxis kan det emellertid ifrågasättas om detta önskemål bäst tillgodoses genom lagbestämmelser som enligt sakens natur måste bli svävande och svårtolkade. Styrelsen vill i varje fall icke motsätta sig att även hithörande spørsmål omprövas av en kommande utredning.

De nuvarande reglerna i 3 § av 1919 års lag synas bygga på förlegade föreställningar om kommunernas »utveckling». Trots skenbart neutrala ordalag privilegiera de stadssamhällena på landskommunernas bekostnad. Enligt styrelsens mening böra dessa stadganden revideras. Vad som för kommunbildningarna sedda i ett större sammanhang kan vara rationellt sammanfaller nämligen visst icke alltid med vad som i ett särskilt fall gynnar en enskild stads- eller köpingskommun. Lagstiftningen synes här böra

söka sig fram till nya begrepp som bättre motsvara de verkliga behoven av indelningsändring.

I anslutning till vad som anförts av motionärerna och i förutberörda styrelseutlåtanden i detta ämne och beträffande angelägenheten av att landskommunerna få behålla sina ur kommunikationssynpunkt välbelägna industriområden kan det vidare vara på sin plats att påpeka att företagna utredningar i aktuella indelningsärenden visat att bibehållandet av blandade landskommuner i betydelsen av kommuner sammansatta av jordbruksbygd och industrisamhällen kunnat medföra befolkningsåtervinning inom avfolkade jordbruksområden, sedan landskommunen med hjälp av genom industriens tillvaro förbättrat skatteunderlag kunnat vidtaga standardförbättrande åtgärder inom *hela* sitt område. Ortens ekonomiska utveckling har här gagnats av att landskommunen fått behålla industriområden, ehuru dessa så småningom kommit att ligga tätt intill knutarna på stadssamhället.

Ifrågasätts kan vidare om icke åt utredningen borde uppdragas att utreda de med municipalsamhällsbildningarnas successiva utveckling sammanhängande problemen. En lösning av detta problem i överensstämmelse med kommunindelningsskommitténs intentioner förutsätter att landskommun, där så kräves, tillåtes administrera samtliga stadsstadgor för sina tätorter. Skall detta program kunna förverkligas måste landskommunernas tillgodoseende med erforderliga person- och skatteunderlagsresurser få ännu större betydelse än nu, något som icke kan undgå att få återverkningar även för indelningsfrågornas del. Skulle statsmakterna rygga tillbaka för att vidtaga ändringar i gällande indelningslagstiftning och inkorporeringspraxis tvingas man till andra lösningar, antingen genom utvidgning av skatteutjämningsbidragsverksamheten eller genom en ny uppdelning mellan stad och land av de kommunala skatteobjekten enligt linjer, som skisserats av kommunalskatteberedningen. För sin del kan styrelsen icke finna någon av dessa vägar tillfredsställande och de lämna för övrigt frågan om hur de kommunala förtroendeämbetena skola rekryteras i kommuner, som genom exkorporering fränkänts folkrika delar, olöst.

Det skulle ligga närmast till hands att hänskjuta ifrågavarande utredning till 1946 års kommunallagskommitté. Det rör sig emellertid här om ett ytterst invecklat problem, som snarast bör bringas till sin lösning. Enligt styrelsens mening är det därför motiverat att utredningsuppdraget lämnas särskilda sakkunniga, som kunna framlägga förslag vid ungefärligen samma tidpunkt som kommunallagskommitténs huvudförslag väntas bli avlämnade.

Stockholm den 4 mars 1948.

Styrelsen för Svenska landskommunernas förbund

MARTIN ANDERSSON.

Sixten Larson.